VARGA JENŐ

A földbirtokreform és a közélet demokratizálása

MAGYAR-SZOVJET MŰVELŐDÉSI TÁRSASÁG
BUDAPEST

VARGA JENŐ

A földbirtokreform és a közélet demokratizálása

AGYAR-SZOVJET MŰVELODÉSI TÁRSASÁG
BUDAPEST

Copyright 1945, by Magyar-Szovjet Művelődési Társaság

Felelős kiadó: VÁRKONYI LÁSZLÓ.

„Szikra" Irodalmi, Lapkiadó és Nyomdai Rt., Budapest.
Felelős nyomdavezető: Nedeczky László.

A felszabadított keleteurópai országok egész sora óriási társadalmi és politikai jelentőségű földreformot hajtott végre a folyó évben. A reform felszámolta a feudális jobbágyrendszernek azokat a maradványait, amelyek a középkortól napjainkig tartották magukat és rányomták bélyegüket a társadalmi élet minden megnyilvánulására; aláásta a reakció legrégibb és legszilárdabb oszlopát és szabaddá tette a társadalmi rend valódi demokratizálódásának útját azokban az országokban, ahol eddig egyáltalában nem voltak meg az állami élet demokratikus formái.

A földreform és a felszabadított népek demokratikus rétegeinek felülkerekedése között szoros kapcsolat van. Ez a kapcsolat természetszerűleg adódik a dolog lényegéből. A mezőgazdasági nagybirtok, amelyet a reform megszüntetett, feudális örökség a maga velejáróival együtt: a nemesi birtokososztály leplezetlen uralmával az összes többi társadalmi rétegek felett és avval a fölé- és alárendeltségi rendszerrel, amely egyenes tagadása a néptömegek jogainak. A föld birtoklásának földesúri monopóliuma annak a politikai hatalomnak segítségével alakult ki és tartotta fenn magát évszázadokon keresztül, amelyet a földbirtokos nemesség gyakorolt az állami és társadalmi életben.

Tíz évszázaddal ezelőtt az akkor még gyéren lakott Európában, a földbirtokos osztály erőszakkal kötötte a röghöz a munkásokat. Abban az időben nem a földet, hanem az azt megmunkáló embert tekintették értéknek. Az akkori okmányokban, amelyeket földbirtokok adás-vételéről állítottak ki, a birtokhatárokat csak megközelítőleg jelölték meg: «a patak partjától a hegy lábáig». Ezzel szemben

egyenkint számba vették a földbirtokhoz kötött összes parasztokat és kézműveseket, feljegyezték, hogy milyen munkákat képesek elvégezni és milyen szolgálatokat kötelesek teljesíteni évente uruknak. Föld több volt, mint elegendő. De hogy a paraszt ne szabadulhasson a földesúr igája alól és ne élhessen függetlenül a maga földecskéjén, minden földet a földbirtokos nemesség tulajdonának nyilvánítottak. «Nulle terre sans seigneur» (Nincs uratlan föld) — ez a feudalizmus jogi alapelve. A jobbágyparasztnak nemcsak a földbirtokos földjét kellett megművelnie a maga kezdetleges termelőeszközeivel, hanem saját parcellája termésének jelentékeny részét is át kellett adnia a földbirtokosnak és az egyháznak. A feudális társadalom a parasztok személyes függőségén és személyes földhözkötöttségén alapult. A parasztot a föld tartozékának tekintették.

A mezőgazdaság kifejlődésével és a kapitalista termelési viszonyok kialakulásával a feudális felépítmény ellentmondásba került a társadalom gazdasági alapjával. A jobbágyság igája elviselhetetlenné vált a parasztság számára. Addig, amíg a parasztoktól elvett termékeket közvetlenül fogyasztotta el a földesúr és cselédsége, a feudális kizsákmányolás aránylag szűk korlátok között maradt. Nem volt értelme annak, hogy a földbirtokos többet vegyen el a paraszttól, mint amennyit el tudott fogyasztani. De ezek a korlátok megdőltek, amikor felmerült az a lehetőség, hogy a mezőgazdasági termékek árukká legyenek. A földbirtokosok ettől kezdve mind nagyobb részt vettek el a parasztok munkájának eredményéből. A jobbágyok helyzete egyre rosszabbodott. Talán helyénvaló itt megemlíteni, hogy legrosszabb dolguk Lengyelországban volt. «Polonia infernum rusticorum» («Lengyelország a parasztok pokla») — mondogatták öt évszázaddal ezelőtt. A parasztok a felkelések szakadatlan sorozatával igyekeztek lerázni bilincseiket; az európai történelem a XIII. századtól a XIX. századig terjedő időszakban bővelkedik ilyen felkelésekben, amelyeket több izben kegyetlenül vérbe fojtottak, de amelyek azért mégis aláásták a feudális birtok alapjait és előkészítették

a polgári forradalom győzelmét. Abban a mértékben, amelyben a kapitalista gazdálkodás növekedésével a munkaerő röghözkötése mindinkább akadályává lett a termelőerők további fejlődésének, a parasztoknak a földesuraktól való feudális függőségét egyik ország a másik után szüntette meg.

De a jobbágyság formális eltörlése csak ott járt együtt a parasztok gazdasági és politikai felszabadításával, ahol ugyanakkor a nagybirtokot is megszüntették. Ilyen eredményre vezetett pl. a francia forradalom a XVIII. század végén. Ott, ahol a jobbágyrendszer eltörlését nem követte nyomon a feudális földbirtok felszámolása, fennmaradt a földbirtokosok hatalmi túlsúlya. Így alakult a helyzet Olaszországban, Poroszországban, Lengyelországban, Magyarországon, Romániában, Spanyolországban, a cári Oroszországban. Ezekben az országokban továbbra is a földbirtokos nemesség szabta meg a külső és belső politikát a hozzá közelálló pénzügyi vezető körökkel karöltve. A földbirtokos nemesség a maga köréből választotta ki az udvari méltóságok betöltőit, a minisztereket, a tábornokokat, az állami gépezet vezetőit. A falvakban a földesúr szolgálatában állottak a helyi hatóságok, a csendőrség, az iskola. Mindenki, aki a nép előtt az államhatalmat képviselte, a földesuraktól függött, vagy szoros kapcsolatban állott velük. Poroszországban még századunkban is fennállottak az úgynevezett földesúri községek, amélyek hatásköre kiterjedt a nagybirtokon dolgozó minden «szabad» munkaerőre.

Az igazgatás, bíráskodás és büntetés joga ezekben a községekben a földesurat illette meg. Saját pörében ő maga volt a bíró. Könnyen érthető, hogy a nagybirtokosok mindenre kiterjedő befolyása és hatalmi túlsúlya mellett a nép minden forma szerinti demokratikus joga csak papíron létezett. A parlamenti választások például ezekben az országokban — a nagyszámú falusi lakosság körében — puszta komédiává süllyedtek. A «titkos» választás ellenére a parasztok és a mezőgazdasági munkások kénytelenek voltak úgy szavazni, ahogy a földbirtokosok parancsolták.

A földbirtokosok még Angliában, a hagyományos pol-

gári demokrácia hazájában is, a legbenső kapcsolatban vannak a burzsoázia legfelsőbb rétegével és napjainkig megtartották nagy politikai befolyásukat. Mindössze száz év mult el Gladstone angol miniszterelnök azon kijelentése óta, hogy az «alsóház — a földbirtokosok háza». Haxey «A parlament tory-tagjai» című, 1939-ben megjelent, érdekes könyvében meggyőző módon bebizonyította, hogy az angol földbirtokos arisztokráciához tartozó néhány család döntő szerepet játszik a konzervatív pártban. Ezekhez a családokhoz tartozik az alsóházi képviselőknek és a konzervatív kormányok miniszereinek jelentékeny része. Lasky professzor «Az angol kabinet összetétele 1801—1924-ben» című röpiratában kimutatta, hogy az 1906—1916-ig terjedő időszakban 51 miniszter közül 25 a nemességhez tartozott. A lordok házában ugyancsak a földbirtokosok vannak többségben. A konzervatív párt veresége a legutóbbi parlamenti választásokon egyébként arról tanuskodik — és ezt a mélyebben gondolkodó konzervatív megfigyelők is elismerik —, hogy a nép immár nem kívánja, hogy ilyen nagy politikai befolyása legyen egy szűkkörű rétegnek, amely egészen más feltételek között él, mind a dolgozó lakosság nagy tömegei és amely távol áll a tömegek napi gondjaitól és érdekeitől.

Köztudomású, hogy Anglia az az ország, amely elsőnek lépett az ipari fejlődés útjára. A mezőgazdaságnak Angliában csak másodlagos jelentősége van. Más a helyzet azokban az országokban, amelyek gazdasági és politikai tekintetben elmaradottak. Itt a lakosság túlnyomó többségének a mezőgazdaság a megélhetési forrása. Nem csodálkozhatunk azon, hogy ezekben az országokban a nagybirtok uralkodó befolyásra tett szert mind az állami, mind a társadalmi életben és hogy alapjává és védőpajzsává lett a reakciónak a politikai, társadalmi és kulturális élet minden területén.

Bizonyára nem véletlen, hogy a hitleri blokk Európában csaknem kivétel nélkül azokra az országokra terjedt ki, ahol a nagybirtok uralkodott. A fasiszta pártok min-

denütt a legbensőbb kapcsolatban voltak a nagybirtokosokkal. Mussolini fasiszta pártja avval kezdte tevékenységét, hogy erőszakkal és terrorral felrobbantotta a mezőgazdasági munkások szervezeteit Észak-Olaszország latifundiumtulajdonosainak érdekében. Németországban a kelet-elbai junker-birtokosok óriási szerepet játszottak a hitleri rezsimnek és az általa kirobbantott bűnös rablóháborúnak előkészítésében és keresztülvitelében. Elég emlékeztetnünk arra, hogy a junker-kaszt egyik vezetője, Oldenburg-Januschau, közvetlenül elősegítette Hitler hatalomrajutását, mikor az elöregedett Hindenburgot avval rémítgette, hogy Schleicher le akar számolni a kelet-elbai földbirtokosokkal. A még ma is fennálló spanyol fasizmus szintén a reakciós nagybirtokosokra támaszkodik.

Röviden: a reakció az összes európai országokban és minden megnyilvánulásában a nagybirtok legteljesebb támogatását élvezi, a maga részéről viszont hűséges védelmezője ez utóbbinak.

*

Ily körülmények között érthető, hogy az agrárreform Európa egyik alapvető politikai problémája maradt a parasztok jobbágyi függőségének megszüntetése után is. A nagybirtokok felosztása állandó követelése volt a földnélküli és földszükségben szenvedő paraszt dolgozóknak. Az első világháború alatt a vezető politikusok számos országban ígértek a parasztságnak széleskörű földreformot. Azonban, mint ez gyakran történt a történelem folyamán, a földbirtokosok ezúttal is rászedték a parasztokat. A nagybirtok jelentékenyebb részét csak egyes olyan országokban osztották fel, ahol a földbirtokosok idegen nemzetiségűek voltak, mint például Erdélyben (magyarok), vagy Csehszlovákiában (németek). Az esetek túlnyomó többségében az első világháború után hozott agrárreformok érintetlenül hagyták a nagybirtokosok hatalmi túlsúlyát. Németországban például a két világháború között eltelt két évtized alatt, a hivatalos adatok szerint, 79,345 új paraszt-

birtokot létesítettek, összesen 964 ezer hektár kiterjedésben. Ezenkívül szétosztottak még a parasztok között 293 ezer hektár földet a már létező 172 ezer parasztbirtok megnagyobbítására. Azonban a parasztoknak adott földeket nem mind a nagybirtokosoktól vették el. Egy részüket mocsarak kiszárításával és megműveletlen területek felszántásával nyerték, azonkívül állami birtokokat is igénybe vettek. A nagybirtokosoktól kb. 1 millió hektárt kapcsoltak le. Minthogy 1933-ban a nagybirtok — a 200 ezer hektáron felüli földtulajdon — 15.8 millió hektárra rúgott Németországban, az említett két évtized alatt mindössze hat százalékát osztották szét. Emellett még figyelmen kívül hagyták azt a tényt, hogy a parasztság földjének egy részét állandóan elveszti a földesurak és bankok javára.

Nem sokkal volt gyorsabb az agrárreform menete Lengyelországban. A hivatalos adatok szerint («Statistical Yearbook of Poland, 1938»), amelyek Lengyelország Versailles utáni határaira vonatkoznak, tehát a lengyel mágnások által bitorolt ukrajnai, fehérorosz és litván földekre is kiterjednek, 1918-tól 1937-ig összesen 2.5 millió hektár földet osztottak fel a 25.6 millió hektár összterületből (erdők stb. nélkül). Még 1931-ben is a száz hektárnál nagyobb földbirtokosok kezén volt az összes földeknek nem kevesebb mint 43 százaléka, azaz kb. 11 millió hektár. Ebből nyilvánvaló, hogy ilyen tempó mellett a nagybirtok felszámolására kb. 80 évre lett volna szükség.

Még siralmasabban ment végre az agrárreform Magyarországon. Igaz, hogy papiroson majdnem egymillió holdat osztottak szét (egy hold 0.57 hektár). Azonban ennek a földnek nagyobbik felét nem a dolgozó parasztok, hanem hivatalnokok, papok, tanítók, csendőrök, sőt földbirtokosok kapták. Ugyanez volt a helyzet Romániában.

Az első világháború után hozott agrár rendszabályoknak volt azonkívül még egy igen lényeges hibája. Még ha kapott is földet a paraszt, a feltételek olyanok voltak, hogy nem tudta azt megtartani. Magas árat kellett érte fizetnie és súlyos adókkal terhelték meg. Senkisem gondoskodott

arról, hogy a parasztot ellássák a föld megmunkálásához szükséges termelőeszközökkel. A földosztásnál elsősorban a földesúr érdekeit tartották szem előtt. A földesúr tartotta meg a jobb, az előnyösebb fekvésű birtokokat, valamint a gépeket és a marhaállományt. A megváltási ár igen magas volt. A feltételek olyan súlyosak voltak, hogy a parasztok gyakran lemondtak a számukra kijelölt föld átvételéről. Azok, akik földhöz jutottak, kénytelenek voltak adósságot csinálni, hogy birtokukba vehessék részüket; uzsorások karmai közé kerültek és gyakran rövid időn belül elvesztették a megszerzett földet.

Elég felhozni Németország példáját. 1935-ben Németországban 4060 földparcellát árvereztek el, 1934-ben 4510-et. Nehány tucat kivételével ezek kis- és középparasztok tulajdonában voltak. Azonkívül a két világháború közötti időszakban Németországban évente «önkéntesen» (nem jogi kényszer útján) több mint 30 ezer paraszt-parcellát adtak el. Az esetek többségében gazdasági értelemben ez kényszereladás volt: a parasztok eladták földjüket, mert eladósodtak és képtelenek voltak azt megtartani.

*

Egészen más feltételek között valósul meg az agrárreform jelenleg, a második világháború után, a népi demokrácia országaiban: Lengyelországban, Magyarországon, Romániában, Jugoszláviában. Mindenekelőtt ezekben az országokban — első izben történelmük folyamán — olyan államhatalom van uralmon, amely képes megvédeni a nép érdekeit. Az első világháború után az állam a földesurak és a bankok állama maradt még akkor is, amikor a forma szerinti demokrácia egyes elveit elfogadta és az általános választójogot bevezette. Jelenleg ezeknek az országoknak demokratikus kormányait a nép állította fel és azok a lakosság legszélesebb körű rétegeire, a parasztokra, a munkásokra, az értelmiségre, a kézművesekre, a kereskedőkre, az iparosokra támaszkodnak. Ez a határozott eltolódás a demokrácia felé az agrárreformra is rányomja bélyegét.

A jelenlegi agrárreformok egyetemlegesek. A szabály az, hogy a nagybirtokosok tulajdonában levő összes földeket át kell adni a dolgozó parasztoknak, míg azelőtt csupán a földesúri birtokok egy jelentéktelen részének kisajátításáról volt szó.

A mostani agrárreformokat a parasztság összességének érdekében valósítják meg. Ezért tesznek éles különbséget a földesúri és paraszti földek között. A paraszt földje a paraszté marad még akkor is, ha nagyobb, mint amennyit családja munkaerejével megművelni képes. Ugyanakkor az ilyen kiterjedésű földesúri földbirtok kisajátítás alá esik.

Az agrárreform keresztülvitelénél figyelembe vették az érdekeltek magatartását a német megszállás alatt. Azoknak a földesuraknak földjét, akik hazaáruló módon előmozdították a hitleri hódítást saját népük rovására, kártalanítás nélkül sajátították ki. Azoknak a földesuraknak ellenben, akik résztvettek a hódítók elleni felszabadító háborúban és bizonyos érdemeket szereztek, meghagyták birtokuk egy részét (Magyarországon például 300 holdig). A földosztásnál előnyben részesültek azok a mezőgazdasági munkások és kisparasztok, akik kitüntették magukat a fasiszta német hódítók elleni háborúban.

Az agrárreform most a parasztság, nem pedig a földesurak érdekét szolgálja, mint az első világháború után. Ennélfogva a földesurak kártalanítását nem a nagybirtok földmonopoliuma által mesterségesen felduzzasztott földárak alapján, hanem olyan összegben határozták meg, amelyet a dolgozó paraszt — az új tulajdonos — el bír viselni. Ennélfogva a parasztok, akik az agrárreform révén földhöz jutottak, sokkal kedvezőbb feltételek mellett fognak hozzá megműveléséhez. Sokkal kisebb fizetési kötelezettségük keletkezik a földesurakkal szemben, mint az első világháború után, amikor az állam rendkívül magas kisajátítási árakat fizetett a földesuraknak és azt teljes mértékben áthárította a földhöz jutott parasztokra. Jelenleg a parasztok lényegesen kevesebbet fizetnek az államnak a földért és fizetési kötelezettségük nem azonnal merül fel a föld birtokbavétele

után, hanem csak bizonyos idő elteltével, mikorra már beledolgozták magukat a gazdálkodásba.

A demokratikus kormányok elvileg új politikát követnek a parasztok termelőeszközökkel való ellátása tekintetében is. Ez a kérdés jelenleg nem az egyes paraszt magánügye, hanem állami feladat. A háború és a megszállás ideje alatt sok termelőeszköz pusztult el (gépek, állatok). Bizonyos fajtájú gépeket nem lehet kisüzemekben alkalmazni. Az állam gondoskodik arról, hogy a mezőgazdasági gépek felszerelése és a termelőeszközöknek a parasztok számára való gyártása meginduljon. Az állam ügyel arra, hogy a meglevő termelőeszközök a legészszerűbb módon használtassanak ki. Előmozdítja a parasztok tömörülését is olyan szövetkezetekbe, amelyeknek célja a termények közös eladása és a városi iparcikkek közös beszerzése, a spekulativ közvetítő kereskedelem kikapcsolására vagy legalább is korlátozására. Arról is gondoskodik az állam, hogy a parasztoknak, akik új földet kaptak, olcsó hitel álljon rendelkezésére és így meg legyenek védve attól a veszedelemtől, hogy uzsorások karmaiba kerüljenek. Egyszóval az állam mindent elkövet, hogy a parasztság gazdasági jólétét ne csak földhözjuttatással, hanem minden egyéb rendelkezésre álló eszközzel előmozdítsa, — amint ez kötelessége is annak az államnak, amely a nép érdekeinek védelmezője.

Az agrárreform következtében egész sor keleteurópai állam arculata megváltozott. A parasztság helyzetében is gyökeres változás ment végbe. Így pl. Magyarországon a reform előtt 184 földbirtokosnak összesen 962 ezer hold földje volt, 869-nek 1360 és 3876-nak 1530 hold. Ma már 300 holdig terjedő nagybirtok csak 13 van, — azoknak a kezén, akik különös érdemeket szereztek a német fasisztáknak és magyar csatlósaik elleni küzdelemben. Összesen kb. 4 millió hold földesúri területet sajátítottak ki Magyarországon kártalanítással. 661 ezer igénylő közül eddig 504.056-nak juttattak földet, köztük 177.799 mezőgazdasági munkásnak, 75.137 napszámosnak, 33.280 törpebirtokos parasztnak, 22.934 kisbirtokosnak és 15.165 falusi iparos-

nak. Egy-egy új birtokos átlagban 4.5—5.5 hold földet kapott, tehát akkora területet, amely elegendő egy 4—5 tagú parasztcsalád létfenntartásának biztosítására. A reform eredményeként a magyar faluban a középréteg jutott túlsúlyra. Néhány ezer feudális nagybirtokos helyett a föld most a parasztok százezreinek kezén van.

Lengyelországban 150 ezernél több földnélküli paraszt és napszámos ebben az évben immár nem az urasági földet, hanem a magáét vetette be.

200.000-nél több törpegazdaság jelentékenyen megnövekedett méreteiben. A reform eredményeként összesen kb. 2 millió ember kapott földet, a családtagokat is beleszámítva.

*

Sajátos jelleget öltött az agrárreform kérdése Németországban. A hármashatalmi berlini konferencia határozatában a Németországgal szemben alkalmazandó gazdasági elvekre vonatkozólag a következőket olvashatjuk:

> «A gyakorlatilag lehetséges legrövidebb idő alatt decentralizálni kell a német közgazdaságot, hogy megszünjék a gazdasági erők jelenleg fennálló koncentrációja, amely főleg a kartellek, szindikátusok, trösztök és egyéb monopolisztikus egyezmények formájában nyilvánul meg.»

Alig kétséges, hogy e monopolisztikus szervezetek után a gazdasági erők koncentrációjának legfontosabb és politikailag legerősebb formája Németországban a mezőgazdasági nagybirtok.

Az egyesült nemzetek által kitűzött feladat — a fasizmus és nacionalizmus teljes kiirtása — szintén megköveteli a fasiszta barbárság gazdasági alapjainak felszámolását. E gazdasági alapok egyik legfontosabbika a junkerföldbirtok. A lengyel köztársasághoz csatolt területeken a német junker-nagybirtokokat megszüntetik. De a Németországban maradt területeken is nagy és veszedelmes reakciós erő a junker-nagybirtok, amelynek megsemmisí-

tése egyik előfeltétele Németország jövőbeli demokratizálódásának. A finánc-monopolista oligarchia mellett a junkerföldesurak voltak a hitleri Németország igazi gazdái. Ősrégi idők óta ők voltak harcosai a rabló német agressziónak, ők voltak hordozói az embergyűlöletet hirdető soviniszta ideológiának. A földesúri birtokok voltak támaszpontjai a német militarizmusnak is.

Ennélfogva egyáltalában nem véletlen, hogy jelenleg Németország demokratikus antifasiszta körei felvetik az agrárreform szükségességének kérdését. Ennek a reformnak egyrészt likvidálnia kell a fasizmust és a reakció legfontosabb gazdasági alapját, másrészt ki kell elégítenie a parasztoknak és a szomszéd országokból áttelepített németeknek földszükségletét. Elég emlékeztetnünk arra, hogy pl. Brandenburgban a mezőgazdaságilag használható föld egyharmada nagybirtokosok kezében van. Penzlau kerületben a művelésre alkalmas 106.768 hektárnyi földből 71.308 hektár a nagybirtokosoké. A földesurak ebben a kerületben is szabotálnak, pl. a folyó évben a szántóföld 32 százaléka bevetetlen maradt.

Az új, demokratikus Németországban nincs helye a feudális földbirtoknak és a junkerek kasztjának, amely gerincét alkotja a porosz militarizmusnak. Az agrárreform bevezetése egyike a valódi és tartós demokratizálódás nélkülözhetetlen előfeltételeinek Németországban. A feudális német junker-nagybirtokok megszüntetése nemzetközi viszonylatban is komoly csapást fog mérni a reakciós erőkre.

*

Magától értetődik, hogy a nagybirtokosok nem hajlandók belenyugodni évezredes uralmuk megsemmisítésébe. Igaz, hogy túl kisrészét alkotják a lakosságnak ahhoz, hogy önálló harcot kezdjenek a demokratikus népi kormányok ellen. De nincsenek magukra hagyatva. Mögöttük állnak valamennyi ország reakciós erői. Nyilt és titkos híveik vannak a lakosság legkülönbözőbb rétegeiben. Híveik vannak a városi nagytőkések körében, akikkel a földbirtokosok

kapcsolatokat tartanak ipari, kereskedelmi és pénzügyi vállalatokban való részvételük révén, vagy pedig családi kötelékekkel vannak velük összefűzve. Ugyancsak vannak védelmezői a földesúri érdekeknek az állami gépezetben, amelynek számos hivatalnoka származik nagybirtokos körökből, vagy pedig anyagi érdekek kapcsolják őket a nagybirtokosokhoz. Vannak végül ügynökei a földesuraknak a falvakban is, a felső falusi rétegek között.

Az agrárreform elleni harcot a legkülönbözőbb módon folytatják. Egyes mezőgazdasági szakemberek a mezőgazdaság visszaesését panaszolják, amely állítólag nyomon kíséri a nagybirtokok felosztását. A földesúri ügynökök a falvakban avval akarják elriasztani a szegény parasztságot, a mezőgazdasági munkásokat a földreformban való részesedéstől, hogy a földesurak jövőbeli bosszújával fenyegetik meg őket. A régi közigazgatási gépezet hivatalnokai, újabb politikai fordulatban reménykedve, igyekeznek elodázni a reform végrehajtását.

Az agrárreform elleni támadás gyakran ádáz politikai harc képét ölti magára. Így például a volt lengyel emigráns «kormány» avval védte a nagy latifundiumokat, hogy harcot indított az ideiglenes lengyel kormány ellen és fasiszta demagógiával, lengyel hazafiak aljas meggyilkolásával és egyéb módon szította a nacionalista és soviniszta ösztönöket.

Egy másik oldala a dolognak, hogy a földreform megvalósításával a mezőgazdasági munkások és a parasztok milliói elsőizben vonultak be a politikai életbe. Ez azt jelenti, hogy azokban az országokban, amelyek eddig a földesurak uralma alatt állottak, most széleskörű demokratikus néprétegek ébrednek öntudatra és kezdenek szervezkedni. A falusi bizottságok ezrei alakultak meg és segítettek a demokratikus kormányoknak a földreform megvalósításában és a reakciós erők megfékezésében.

A földreform egyetemes végrehajtása egyszersmindenkorra megsemmisíti a földesurak évezredes uralmát. Ez a biztosítéka az új, demokratikus rezsim megszilárdulásának

Kelet- és Középeurópa országaiban, ahol eddig még azt a korlátozott formális demokráciát sem ismerték, amely másutt már régen megvalósult és ahol a földesurakra támaszkodó leplezetlen, vagy alig leplezett reakció uralkodott.

A parasztság földről szőtt évszázados álmainak megvalósítása élénk fényt vet azoknak a kormányoknak demokratikus jellegére, amelyek jelenleg Keleteurópa felszabadított országaiban a hatalmon vannak. A történelem mérlegébe sokkal nagyobb súllyal esik a demokráciának az a reális vívmánya, hogy a földesúri tulajdont felszámolta és a földet a parasztság széles tömegei között szétosztotta, mint a demokráciának az az elvont agyondícsérése, amely a külföldi sajtó egy bizonyos részének hasábjait megtölti. Ami pedig a «totalitás» vádját illeti, amelyet olykor a felszabadított országok demokratikus népi erői ellen emelnek, ezt a szemrehányást a közeljövőben legjobb esetben csak az elvakítás csodálatos eredményének fogják tekinteni. Bizonyos, hogy ami ezekben az országokban most végbement, az európai haladás és európai demokrácia történetének mindenkor fontos fejezete lesz.

A földreform egyik legnagyobb eredménye a második világháborúnak azokban az európai országokban, ahol a szabadságszerető népek legyűrték fasiszta elnyomóikat; biztosítéka annak, hogy a népi demokrácia megvalósul és megerősödik ezekben az országokban — nagyjelentőségű tényező a népek szabadságának és egymásközötti békéjének biztosításában.

JÓSZOMSZÉDSÁG KÖNYVTÁRA

1. *A SZOVJETUNIÓ ALKOTMÁNYA. Mi a gerince a szocialista államvezetésnek? Erre a mindenképen időszerű kérdésünkre kapunk feleletet.*
2. *PUSKIN: A KAPITÁNY LEÁNYA. A Pugácsev-féle felkelés adja ennek a ma is izgalmasan újnak ható regénynek mozgalmas hátterét.*
3. *BOLGÁR ELEK: SZOVJETGAZDASÁG ÉS SZOVJETKULTÚRA. A rosztovi egyetem világotjárt tanárának megvilágításában ismerjük meg korunk legidőszerűbb problémáinak megoldását.*
4. *CSEHOV: A KÖRORVOS és más elbeszélések. Ez a különös gonddal összeválogatott kötet Csehov jellemformáló művészetének keresztmetszetét adja.*
5. *PFLAUMER-ZIV: KIS CSALÁD A NAGY SZOVJETORSZÁGBAN. Emberség, kötelességtudás, felelősségérzet egy érző anyai szív prizmájának meleg fénytöréseiben.*

SAJTÓ ALATT

SOSZTAKOV: A SZOVJETUNIÓ RÖVID TÖRTÉNETE. A címe maga a könyv. Nagy szomszédunkat a legegyszerűbb eszközökkel hozza közelebb hozzánk.

LERMONTOV: MCIRI.

FOGARASI–ILLÉS: MAGYAR-OROSZ TÖRTÉNELMI KAPCSOLATOK.

SZOVJET SZÍNPAD

1. *RACHMÁNOV: VIHAROS ALKONYAT. Hőse a régi eszmevilágban gyökerező, de a szociális átalakulásban megújhodó értelmiség.*
2. *CSEHOV: A MEDVE és más egyfelvonásosok. A nyárspolgári hiúság és kicsingesség figuráinak mulatságos fölvonulása.*
3. *SZOLOVJOV: A CSENDHÁBORÍTÓ. Hodzsa Nászreddinnek, a buchharai legendás tréfacsinálé népvezérnek ragyogó kalandjai.*
4. *VSZJEVOLOD IVANOV: KOSZTYA BÁTYÁNK. Hősi áldozatkészség, forró hazaszeretet avatja katonává a béke szürke „civil"-jét.*
5. *GOGOLJ: LEÁNYNEZŐ. Hat (!) házasodni kész férjelölt bomlott tánca egy butuska szende lány és a hozománya körül.*
6. *SZIMONOV: OROSZ EMBEREK.*

SAJTÓ ALATT

SZVETLOV: MESE.

ROSÁL-TAZSIBÁJEV: DZSOMÁRT SZŐNYEGE.

OSZTROVSZKIJ: AZ UTOLSÓ ÁLDOZAT.

MAGYAR-SZOVJET MŰVELŐDÉSI TÁRSASÁG

VARGA JENŐ

A háború hatása a tőkés gazdaságra

A kitűnő szerző ebben az emlékezetes, rendkívüli sikerű előadásában a gazdaságtudós legnehezebb és legmagasabbrendű hivatását teljesíti: elemzi és értelmezi a tényeket, ugyanakkor azonban le is vonja belőlük következtetéseit a jövőre. A második világháború gazdasági következményeinek kifejtése, a pillanatnyi gazdasági helyzet rajza és a körvonalaiban már kibontakozó súlyos gazdasági problémáknak, a tőkés gazdasági rend előreláthető újabb válságának jellemzése a közgazdaság tudományának miniatűr remekei. Az előadás közvetlensége a munkát minden tanulságossága mellett élvezetes és könnyű olvasmánnyá teszi.

KIADTA:
A MAGYAR-SZOVJET MŰVELŐDÉSI TÁRSASÁG
BUDAPEST